

“Fizikai kémia I. rész” vizsgatételek “Kémia biológusoknak” tárgyból

1. A termodinamika alapfogalmai

tiszta gázok állapotjelzői: anyagmennyiség, nyomás, térfogat, hőmérséklet; a nyomás mértékegységei, Kelvin hőmérsékletskála, a termodinamika nulladik főtétele, ideális gázok állapotegyenlete, rendszer, környezet, határfelület; nyílt, zárt és izolált rendszerek; termodinamikai függvények; állapotfüggvény és útfüggvény; intenzív és extenzív mennyiségek; reverzibilis és irreverzibilis folyamatok; munka, hő és belső energia; a termodinamika első főtétele, az energiaváltozás előjel-konvenciója

2. A belső energia és az entalpia megváltozása

térfogati munka, az entalpia definíciója és tulajdonságai, $U(T,V)$ és $H(T,p)$ teljes differenciálja, a parciális derivált értelmezése, a Joule-kísérlet, a hőkapacitás általános definíciója, C_p és C_v definíciója, az entalpia hőmérsékletfüggése; Termokémia: exoterm és endoterm folyamatok, sztöchiometriai együttható, standard állapot, termokémia egyenlet, standard reakcióentalpia, standard moláris képződési entalpia, referenciaállapotú elem, a reakcióentalpia számítása, Hess törvénye, Kirchhoff törvénye

3. A termodinamika második és harmadik főtétele

a második főtétel ekvivalens alakjai, az entrópia definíciója és tulajdonságai, az entrópia értelmezése, entrópiatétel, Clausius-egyenlenség és értelmezése, az első és a második főtétel egyesítése, entrópia statisztikus értelmezése, Boltzmann-egyenlet, termodinamika harmadik főtétele; Hőerőgépek: hőerőgép definíciója, hőerőgép maximális hatásfokának számítása, Carnot-hatásfok, Carnot-ciklus ideális gázzal, termodinamikai hőmérsékletskála; hűtőszekrény, légkondicionáló és hőszivattyú

4. Termodinamikai potenciálfüggvények

termodinamikai potenciálfüggvények a különféle körülmények között; a szabadenergia és a szabadentalpia definíciója és tulajdonságai; a szabadentalpia nyomás és hőmérsékletfüggése; a Gibbs–Helmholtz-egyenlet; a termokémia kiterjesztése szabadentalpiára; standard reakció szabadentalpia, standard moláris képződési szabadentalpia; a kémiai reakciók iránya a különféle körülmények között; miért vannak endoterm reakciók?

5. Tiszta anyagok fázisai és homogén elegyek

homogén, inhomogén és heterogén rendszerek; fázisok és fázisegyensúlyok; fázisegyensúly feltétele, Clapeyron-egyenlet, Clausius–Clapeyron-egyenlet; forráspont, olvadáspont és hármaspont; forráspont változása a nyomás változásával, fázisdiagram; jellegzetes pontok és vonalak egy fázisdiagramon, CO_2 és H_2O fázisdiagramja; elegyek: korlátozott és korlátlan elegyedés, oldhatóság, koncentrációegységek, extenzív mennyiségek változása elegyedéskor, ideális elegyek; G , H , V és S megváltozása ideális elegyek képződésekor

6. Többfázisú és többkomponensű rendszerek

parciális moláris mennyiségek definíciója és tulajdonságai, a kémiai potenciál és alkalmazásai, komponens kémiai potenciálja ideális elegyben, komponens kémiai potenciálja ideális gázok elegyében, komponens kémiai potenciálja reális elegyben, aktivitás és fugacitás, a kolligatív tulajdonságok közös oka és közös tulajdonságai, a forráspont-emelkedés és a fagyáspont-csökkenés közös oka, az ebulioszkópos és krioszkoos állandók számítása, ozmózisnyomás, a van't Hoff egyenlet az ozmózisnyomás számítására és a levezetésének elvi alapjai; Raoult és Henry törvényei, eutektikus elegy, eutektikus pont, eutektikumok hőmérséklet–összetétel fázisdiagramja, híres eutektikumok, az eutektikumok tulajdonságai

7. A kémiai egyensúly

a különféle egyensúlyi állandók; G változása az egyensúly megközelítésekor, a reakciókoordináta, a kémiai egyensúly termodinamikai feltétele, K_x és K_p számítása termodinamikai adatokból, K_x és K_p kapcsolata, K_x és K_p hőmérséklet és nyomásfüggése, a legkisebb kényszer elve (Le Chatelier–Braun elv) és oka

8. Határfelületi jelenségek

felületi feszültség, felületi energia, görbült felületek gőznyomása, Kelvin-egyenlet; esőcseppek és jégeső keletkezése; kapillárisemelkedés, Eötvös-szabály, adszorpció, abszorpció, fiziszorpció, kemiszorpció, aktív hely, relatív borítottság, adszorpció izoterma, Langmuir-izoterma, BET-izoterma

9. Transzportjelenségek

diffúzió, konvekció, diffúziós áramsűrűség, Fick I. és II. törvénye; 1D parciális differenciálegyenlet reakció, diffúzió, és konvekció hatásának leírására, hővezetés, hőáram sűrűsége, Fourier hővezetési törvénye, transzportfolyamatok keresztteffektusai, termodiffúzió

10. Reakciókinetika

termelődési sebesség, reakciósebesség, sebességi egyenlet, sebességi együttható, részrend, bruttó rend, tömeghatás törvénye, a kinetikai differenciálegyenlet-rendszer felírása a reakciómechanizmus alapján és megoldása; elsőrendű és másodrendű reakciók: sebességi egyenletek, lineáris és nemlineáris megoldásfüggvények, felezési idők egyenlete; a sebességi együttható mértékegysége; sorozatos és párhuzamos reakciók, elemi reakció, molekularitás, a sebességi együttható hőmérsékletfüggése, Arrhenius-egyenlet, preexponenciális tényező, aktivációs energia, Arrhenius-ábrázolás, a H_2 – Br_2 reakció mechanizmusa; láncreakció reakciólépéseinek besorolása: lánckezdő, lánccolytató, lánclágazó, inhibíciós, és lánccáró reakciólépések; lánccvők, nyíltlánccú és elágazólánccú reakciók